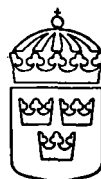

Trafikutskottets betänkande 1988/89: TU20

Ändring i körkortslagen (1977: 477), m. m.

1988/89
TU20

Sammanfattning

I betänkandet behandlas och tillstyrks förslag som framförs i proposition 1988/89: 134 om ändring i körkortslagen (1977: 477), m. m. Förslagen syftar i första hand till att möjliggöra snabbare körkortsingripanden i vissa fall och till att motverka de höga olyckstalen för oerfarna förare. Fyra med anledning av propositionen väckta motioner avstyrks. I propositionen framlagda lagförslag redovisas i bilaga 1. Lagförslagen 1, 3 och 4 tillstyrks av utskottet i oförändrat skick. Lagförslag 2 tillstyrks med vissa redaktionella ändringar och redovisas med dessa i bilaga 3.

Utskottet föreslår en ändring i körkortslagen utöver de ändringar som föreslås i propositionen, nämligen i 31 § för att möjliggöra körning av traktor och motorredskap i vissa fall trots att traktorkortet är omhändertaget. Förslaget redovisas i bilaga 2.

I anslutning till propositionsförslagen behandlar utskottet och avstyrker förslag i vissa körkortsfrågor som har framförts i tolv under den allmänna motionstiden i januari i år väckta motioner.

Vid betänkandet har fogats åtta reservationer.

I följande frågor, som har tagits upp i motioner som väcktes under den allmänna motionstiden i år, har reservationer med tillstyrkanden av motionsförslagen avgetts, nämligen av

- m-ledamöterna i fråga om ny kursplan och nytt teoriprov för förarbehörighet B, m. m. (res. 1),
- m- och fp-ledamöterna i fråga om monopolisering av läromedelsproduktion och förarutbildning (res. 2) samt av
- vpk- och mp-ledamöterna i fråga om återkommande prov för körkortshavare (res. 3).

I följande frågor, som har tagits upp i propositionen och i de med anledning av denna väckta motionerna, har reservationer med tillstyrkanden av motionsförslag avgetts, nämligen av

- m-ledamöterna i fråga om införande av krav på att ny körkortshavare, som får sitt körkort återkallat under en inledande tvåårig prövotid, skall genomgå nytt förarprov för att få tillbaka körkortet (res. 4),
- fp-ledamöterna i fråga om upphävande av möjligheten att meddela varning i stället för att återkalla körkortet vid vissa trafiknykterhetsbrott (res. 5),

- m- och fp-ledamöterna i fråga om inskränkning i vissa fall av befogenhet för polisen att omhänderta körkort (res.6),
- c-ledamöterna i fråga om begäran om nytt förslag om befogenhet för polisman att omhänderta körkort (res. 7) samt av
- m-ledamöterna i fråga om ändring i sekretesslagen (res. 8).

Vid betänkandet har också fogats ett särskilt yttrande, nämligen av m-ledamöterna beträffande förnyelse av körkort i vissa fall.

Propositionen

Regeringen (kommunikationsdepartementet) har i proposition 1988/89: 134 om ändring i körkortslagen (1977: 477), m. m. föreslagit riksdagen att

dels anta inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1977: 477),
2. lag om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar,
3. lag om ändring i lagen (1980: 11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100),

dels godkänna vad föredragande departementschefen har förordat i fråga om lämplighetsprövning för nytt körkort efter dom för rattfylleri.

Lagförslagen 2 och 4 har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet och lagförslag 3 i samråd med chefen för socialdepartementet.

Lagrådet har granskat lagförslagen.

Lagförslagen redovisas i *bilaga 1* till detta betänkande.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av proposition 1988/89: 134

1988/89: T24 av Göran Ericsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införandet av institutet interimistisk återkallelse av körkort.

1988/89: T25 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att polisens utökade rätt till omhändertagande av körkort skall inskränka sig till hastighetsövrträdelser,
2. att riksdagen beslutar att upphäva 22 § andra stycket körkortslagen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten för äldre bilförare att erhålla vidareutbildning.

1988/89: T26 av Rune Thorn och Elving Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar begära ett preciserat lagförslag som i lagtexten anger de

situationer då polisman direkt kan göra en indragning av körkortet enligt de riktlinjer som anges i motionen.

1988/89: TU20

1988/89: T27 av Rolf Clarkson m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår förslaget om skyldighet att underkasta sig blodprovstagning,

2. att riksdagen avslår förslaget om att de som fått körkortet indraget inom två år efter utfärdandet alltid skall tvingas avlägga nytt prov för att åter få körkort,

3. att riksdagen beslutar att den som fått körkortet indraget endast på grund av att det inte förnyats i rätt tid skall kunna få körkortet förnyat utan att avlägga nytt prov,

4. att riksdagen beslutar att ändringen i sekretesslagen utformas i enlighet med vad som föreslås i motionen.

Motioner framlagda under den allmänna motionstiden 1989

1988/89: T204 av Claes Roxbergh m. fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att återkommande körkortstest bör införas.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1988/89: Fö704 (mp).

1988/89: T401 av Ingbritt Irhammar och Marianne Andersson (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade regler vid beräkning av spårrettid vid körkortsåterkallelser i enlighet med vad som anförs i motionen.

1988/89: T405 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att uppkörning för körkort skall kunna ske även i orter där det saknas trafikljus.

1988/89: T410 av Görel Thurdin m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att socialdepartementet får i uppdrag att se över körkorts-hanteringen i samband med sådana kroniska sjukdomar som diabetes m. fl.

Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1988/89: Sf224 (c).

1988/89: T424 av Bo Nilsson och Gunnar Nilsson (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att ytterligare dokumentation och prövning genomförs, innan trafiksäkerhetsverkets nya kursplan och teori-prov för körkortsbehörighet B träder i kraft,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om riskerna för monopolisering vad avser läromedelsproduktion för körkortsutbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt anförs i motionen om trafiksäkerhet och körkortsutbildning.

1988/89: T425 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om ändring av

bestämmelser så att man får framföra moped från det kalenderår man fyller 15 år.

1988/89: TU20

1988/89: T428 av Agne Hansson och Marianne Jönsson (båda c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att förenkla hanteringen med körkortsförfarandet vad angår diabetespatienter i linje med vad som anförts i motion 1988/89: Sf311 (c).

1988/89: T431 av Karl-Göran Biörsmark och Lola Björkquist (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk uppkörning vid utbyte av körkort.

1988/89: T432 av Ulla Tillander (c) och Kjell-Arne Welin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om trafiksäkerhetsverkets nya kursplan och teoriprov för körkortsbehörighet.

1988/89: T437 av Wiggo Komstedt (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att beslut om körkortsindragning skall fattas av allmän domstol i samband med att straff för brottet utdöms.

1988/89: T442 av Mona Saint Cyr och Carl G Nilsson (båda m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär, att trafiksäkerhetsverket får i uppdrag att redovisa ett entydigt positivt underlag, som motiverar en ny kursplan för körkortsbehörighet B, innan kursplanen sätts i tillämpning.

1988/89: T443 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen ger trafiksäkerhetsverket i uppdrag att utarbeta nya regler som skall gälla vid utbyte av utländskt körkort till svenskt sådant.

Bakgrund

Allmänt om körkortsingripanden, m. m.

Enligt bestämmelser i körkortslagen (1977: 477, KL) kan körkortsingripanden ske i form av (1) återkallelse av körkortet, (2) varning av körkortshavaren och (3) omhändertagande av körkortet.

Återkallelse av körkortet och varning av körkortshavaren

De situationer, i vilka *återkallelse av körkort* skall ske, anges i 16 § KL. Paragrafen återges här i sin helhet.

16 § Ett körkort skall återkallas

1. om körkortshavaren har brutit mot 1 § andra stycket eller 4 § lagen (1951: 649) om straff för vissa trafikbrott eller 6 kap. 2 § första, andra eller tredje stycket järnvägstrafiklagen (1985: 192),

2. om körkortshavaren har brutit mot 5 § lagen om straff för vissa trafikbrott och överträdelsen inte kan anses som ringa,

3. om körkortshavaren genom upprepade förseelser i väsentlig grad har

visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter de bestämmelser som gäller i trafikens eller trafiksäkerhetens intresse för förare av motordrivet fordon eller spårvagn,

4. om körkortshavaren i annat fall vid förandet av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iakttä stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel, allt om överträdelsen inte kan anses som ringa,

5. om körkortshavaren på grund av opålitlighet i nykterhetskänseende ej bör ha körkort,

6. om det med hänsyn till brottslig gärning som körkortshavaren har gjort sig skyldig till kan antagas att han ej kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken eller om han på grund av sina personliga förhållanden i övrigt ej kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon,

7. om körkortshavarens förutsättningar för rätt att föra körkortspliktigt fordon är så väsentligt begränsade genom sjukdom, skada eller dylikt att han från trafiksäkerhetssynpunkt ej vidare bör ha körkort,

8. om körkortshavaren ej följer föreläggande att ge in läkarintyg eller bevis om godkänt förarprov,

9. om körkortshavaren ej följer föreläggande att förnya körkort,

10. om körkortshavaren begär att körkortet skall återkallas.

De brott som avses i punkt 1 är grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri, ratt-onykterhet och onykterhet i spårtrafik. Hänvisningen i punkt 2 avser avvikande från trafikolycksplats, s. k. smitning.

Bestämmelserna i 16 § gäller i tillämpliga delar också i fråga om körkortstillstånd.

I stället för återkallelse skall körkortshavaren enligt 22 § KL meddelas *varning* i sådana fall som avses i 16 § 2–6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Vid avsevärda hastighetsöverskridanden får emellertid varning meddelas i stället för återkallelse endast om det föreligger synnerliga skäl. Vid sådana trafikbrott som avses i 16 § 1 får varning bara meddelas i vissa fall. Det krävs därvid att fråga är om rattonykterhet med en blodalkoholhalt under 0,8 promille samtidigt som omständigheterna är mildrande. I 24 § KL finns en generell undantagsregel. Om synnerliga skäl föreligger får nämligen återkallelse underlåtas om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Underlåtes återkallelse får varning meddelas i stället.

Återkallelse och varning beslutas av länsrätt efter ansökan av det till länsstyrelsen knutna allmänna ombudet för körkortsfrågor. Under vissa förutsättningar kan en varning beslutas genom att körkortshavaren godkänner ett föreläggande från det allmänna ombudet.

Vid återkallelse med stöd av 16 § 1–6 KL skall enligt 21 § KL bestämmas en *spärrtid* på lägst en månad och högst tre år. Vid grov vårdslöshet i trafik och rattfylleri skall spärrtiden bestämmas till lägst ett år. Körkortet får enligt 10 § KL inte lämnas ut under tid då spärrtiden löper.

Enligt 19 § KL skall ett körkort återkallas tills vidare i avvaktan på slutligt avgörande av återkallelsefrågan, om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att slutligt återkallas på någon av de grunder som avses i 16 § 1–7 KL (*interimistisk återkallelse*). Frågan om interimistisk återkallelse prövas av länsrätten på ansökan av det allmänna ombudet.

Ett beslut om återkallelse eller varning skall delges den som beslutet rör. Beslut enligt KL gäller omedelbart, dvs. från beslutets dag, om inte annat förordnas (45 § KL).

Omhändertagande av körkortet

Ett körkort kan i vissa fall omhändertas då ett trafikbrott upptäcks. Enligt 23 § KL skall så ske om körkortshavaren har gjort sig skyldig till grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom eller företett tydliga tecken på påverkan av starka drycker eller annat ämne eller om han/hon till följd av sjukdom, skada eller dylikt saknar förutsättningar att köra på ett trafiksäkert sätt.

Vid trafiknykterhetsbrott skall körkortet dock inte omhändertas om alkoholhalten i blodet inte kan antas ha uppgått till 0,8 promille och omständigheterna vid brottet kan anses mildrande. Ett körkort som är omhändertaget gäller inte.

Omhändertagandet beslutas enligt 50 § körkortsförordningen (1977:722, KF) av polismyndighet eller åklagare. Beslutet kan meddelas på platsen för förseelsen eller senare. Beslutet skall meddelas skyndsamt och delges körkortshavaren.

Ingripanden beträffande traktorkort

Ovan redovisade bestämmelser om körkortsingripanden m. m. gäller enligt 31 § KL i tillämpliga delar i fråga om traktorkort.

Underlag för propositionen, m. m.

Propositionsförslagen grundar sig bl. a. på (1) körkortsutredningens (K 1986:01) betänkande (SOU 1987:43) Snabbare körkortsingripanden m. m. och remissbehandlingen av detta, (2) den av en särskilt tillkallad utredare år 1987 avgivna rapporten Nyblivna personbilsförare – Trafiksäkerhetsproblem och åtgärder, (3) förslag av trafiksäkerhetsverket (TSV) år 1987 om ett förbättrat system för bilförarutbildningen och en av kommunikationsdepartementet samma år anordnad hearing om TSV:s förslag.

Flera av förslagen i propositionen aviserades som riktlinjer för trafiksäkerhetsarbetets fortsatta bedrivande i avsnittet Säkrare trafik i den under förra riksmötet behandlade propositionen 1987/88: 50 om trafikpolitiken inför 1990-talet.

I den nu aktuella propositionen förutskickar kommunikationsministern att han senare i år avser att begära bemyndigande av regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av i första hand kör-

Utskottet

1 Propositionens förslag i huvudsak, m. m.

I proposition 1988/89: 134 (i det följande kallad propositionen) föreslås ändringar i körkortslagen (1977:477, KL), lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. ("tillsynslagen") samt sekretesslagen (1980:100). Förslagen syftar i första hand till att möjliggöra snabbare körkortsingripanden i vissa fall och till att motverka de höga olyckstalen för oerfarna förare.

För att möjliggöra snabbare omhändertaganden av och återkallelser av körkort i vissa fall föreslås ändringar i 23 § KL och i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. En följdändring härtill föreslås i 15 § KL.

Införande av en tvåårig prøvotid för nyblivna körkortshavare avses ske genom att regeringen i den till KL knutna körkortsförordningen (1977:722, KF) inför krav på att ny körkortshavare – som under en tvåårig prøvotid gör sig skyldig till sådana förseelser som medför återkallelse av körkortet – skall, oavsett spärrtidens längd, avlägga nytt förarprov för att få tillbaka körkortet.

Prövotiden avses skola anges på körkortet vilket gör att körkortet kan tillverkas först efter det att godkänt förarprov har avlagts. Detta föranleder förslag om införande av en ny paragraf 6 a § i KL och om ändring i 12 § KL.

I den till justitieutskottet hänvisade propositionen 1988/89: 118 om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, m. m. har föreslagits ändringar i 4 § i lagen som innebär att fr. o. m. den 1 juli 1989 även alkoholutandningsprov skall kunna användas som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott. Justitieutskottet har nyligen tillstyrkt förslaget (1988/89: JuU27). I proposition 1988/89: 134 föreslås en ändring i 22 § KL som innebär att även vid överväganden om varning alkoholutandningsprov skall kunna beaktas.

I propositionen föreslås också att riksdagen skall godkänna att lämplighetsprövningen i samband med körkortstillstånd efter återkallelse på grund av trafiknykterhetsbrott skall utvidgas. Härtill är knutet förslag om ändring i 7 § KL.

Bestämmelserna om skyldighet för läkare att göra anmälan till länsstyrelse beträffande medicinskt olämpliga körkortshavare föreslås bli flyttade från 88 § KF till en ny paragraf, 17 a §, i KL.

Med anledning av att trafiksäkerhetsverket (TSV) den 1 januari 1990 kommer att från socialstyrelsen överta myndighetsansvaret för de trafikmedicinska frågorna föreslås en ändring i "tillsynslagen" som ger TSV rätt att få

uppgifter i patientjournaler m. m. För att möjliggöra sekretesskydd i vissa fall i körkortsärenden hos körkortsmyndighet föreslås en ändring i sekretesslagen.

De lagändringar som har samband med avsedd senareläggning av körkorts-tillverkningen och överflyttande av myndighetsansvaret för de trafikmedicinska frågorna till TSV föreslås träda i kraft den 1 januari 1990. Övriga lagändringar m. m. föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Förslagen i propositionen har med några enstaka undantag inte mött någon erinran i motionerna.

Flera av förslagen utgör vidareutveckling av riktlinjer för trafiksäkerhetsarbetets fortsatta bedrivande, som framlades i avsnittet Säkrare trafik i proposition 1987/88: 50 om trafikpolitiken inför 1990-talet och mot vilka riksdagen inte hade något att erinra (TU 1987/88: 16, rskr. 201). Denna proposition och riksdagens beslut med anledning av densamma kallas i det följande 1988 års trafikpolitiska beslut.

Utskottet vill redan här nämna att utskottet inte har något att erinra mot de förslag i proposition 1988/89: 134, som ej mött invändningar i motionerna.

Utskottet föreslår nedan en ändring i KL utöver dem som föreslås i propositionen, nämligen i 31 §.

Utskottet behandlar i närmast kommande huvudavsnitt i yttrandet frågor om ändring i körkortslagen m. m. I därefter följande två huvudavsnitt i yttrandet behandlar utskottet två under den allmänna motionstiden väckta motioner som avser bestämmelser i förordningen (1981:96) om godkännande och utbyte av utländska körkort resp. övriga i propositionen föreslagna lagändringar jämte ett motionsförslag. Slutligen redovisas i ett särskilt avsnitt utskottets hemställan.

2 Frågor om ändring i körkortslagen, m. m.

Utskottet tar upp de olika i ärendet aktualiserade frågorna med anknytning till KL i huvudsak i den ordningsföljd i vilken de aktuella bestämmelserna eller frågorna behandlas i KL:

2.1 Förarbehörighet

Åldersgräns för förande av moped

Enligt 3 § KL får moped föras endast av den som har fyllt 15 år.

I motion T425 (s) begärs att moped skall få föras fr. o. m. det år varunder föraren fyller 15 år. Motionären framhåller att – när det gäller att få föra moped – den som fyller 15 år i slutet av året är eftersatt i förhållande till kamrater som fyller 15 år i sådan tid att de kan köra moped under moped-säsongen under året och riskerar därmed att inte kunna vara med i kamratkretsen.

I programplanen (trafiksäkerhetsprogram 1988) för arbetet under budget-åren 1989/90–1991/92 för det till TSV knutna rådet för samordning och planering av trafiksäkerhetsarbetet (trafiksäkerhetsrådet) redovisas (s. 27) att under åren 1980–1987 har sammanlagt 250 mopedister dödats i vägtrafiken. Av dessa var en tredjedel i åldrarna 15–17 år. Bristande körefarenhet och omognad hos förarna anges ha betydelse för uppkomsten av olyckor med moped och det påpekas att dessa omständigheter kan i och för sig aktualisera en höjning av åldersgränsen för rätten att föra moped. Det saknas dock enligt trafiksäkerhetsprogrammet tillräckligt underlag för att föreslå en sådan åtgärd med hänsyn till bl. a. att en höjning av åldern inverkar på möjligheterna att bedriva mopedundervisning inom grundskolans ram.

Enligt underhandsuppgift från TSV diskuterar man emellertid inom verket om inte behörighet att få föra moped bör knytas till det kalenderår varunder föraren fyller 16 år. Detta skulle reducera den i motionen påtalade olägenheten med den nuvarande ordningen.

I avvaktan på vad diskussionen inom TSV kan leda till bör motionen inte föranleda något initiativ av riksdagen. Den avstyrks därmed.

Tillåtelse till körning innan körkortet har lämnats ut (6 a §)

För att bästa möjliga pedagogiska effekt skall uppnås med en tvåårig prøvotid för nyblivna körkortshavare förordar kommunikationsministern att prøvotiden skall anges direkt på körkortet. Detta förutsätter emellertid att körkortet tillverkas först efter det att godkänt förarprov har avlagts. Med hänsyn härtill föreslås i propositionen att i KL skall tas in en ny paragraf 6 a § med bestämmelser om att den som har ett gällande körkortstillstånd och har avlagt godkänt förarprov men vars körkort ännu inte har lämnats ut skall utan hinder av krav på körkort i vissa paragrafer i KL få föra körkortspliktigt fordon som om körkortet hade lämnats ut.

Någon erinran mot förslaget har inte framförts i motionerna. Utskottet har inte heller något att erinra.

Kommunikationsministern förutskickar förslag till regeringen om anslutande ändringar i KF:s bestämmelser om skyldighet att medföra körkort och om utlämnande av körkort.

2.2 Villkor för körkortstillstånd/körkort

I 7–11 §§ KL har meddelats bestämmelser om körkortstillstånd – som krävs för att körkort skall få utfärdas.

Körkortstillstånd får enligt 7 § KL meddelas endast den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon. Fråga om körkortstillstånd prövas enligt 9 § KF av länsstyrelsen.

Vid prövningen av de personliga förhållandena i ärende om körkortstillstånd skall enligt 7 § KL särskilt beaktas om sökanden är känd för nyktert levnadssätt och om det kan antagas, att han/hon såsom förare av körkortspliktigt fordon kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Enligt 1988 års trafikpolitiska beslut skulle frågan om lämplighetsprövning, innan körkort återlämnas eller körkortstillstånd medges för personer som har begått trafiknykterhetsbrott, utvecklas. Kommunikationsministern föreslår nu att den som har dömts för rattfylleri, dvs. det grövre av trafiknykterhetsbrotten, och har fått sitt körkort återkallat skall – för att återigen kunna få körkortstillstånd för nytt körkort – genom särskild utredning visa att han/hon uppfyller KL:s krav på ett nyktert levnadssätt.

Körkortsutredningen föreslog följande modell för prövningen.

Den som söker körkortstillstånd skall genomgå blodprovstagning och psykologtest. Om sökanden uppvisar acceptabla resultat, får körkortstillstånd utfärdas. Körkortet förses emellertid med villkor att körkortshavaren under en tvåårsperiod skall komma in med nytt blodprov och psykologtest som skall visa acceptabla resultat. Gör inte körkortshavaren detta eller underlåter han/hon att testa sig, bör körkortet återkallas. Återkallas körkortet får vederbörande börja om från början.

Kommunikationsministern ansluter sig i huvudsak till vad körkortsutredningen föreslog. Han förordar att TSV, efter bemyndigande av regeringen, får meddela de närmare föreskrifterna om den vidgade lämplighetsprövningen.

I propositionen föreslås riksdagen godkänna vad kommunikationsministerna sålunda har förordat i fråga om lämplighetsprövning för nytt körkort efter dom för rattfylleri.

Vidare föreslås i propositionen att KL skall kompletteras med bestämmelser om skyldighet för den som söker eller innehar körkortstillstånd eller körkort att underkasta sig läkarundersökning, blodprovstagning eller liknande undersökning. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall äga föreskriva begränsningar i skyldigheten, inbegripet inriktningen av sådana undersökningar. Bestämmelserna föreslås bli upptagna i 7 § KL, vari förutsättningarna för körkortstillstånd är angivna.

I motion T27 (m) begär man (yrkande 1) att riksdagen skall avslå förslaget om skyldighet för den som söker körkort att underkasta sig blodprovstagning med hänsyn till att blodprovstagning är ett mycket allvarligt ingrepp i den personliga integriteten. Enligt motionärerna bör det ankomma på sökanden ensam att avgöra om han/hon anser sig böra underkasta sig blodprovstagning för att visa sig lämplig för körkort.

Körkortsutredningen konstaterar att onykterhet i trafiken och konsekvenserna härav allmänt får anses vara det största enskilda trafiksäkerhetspro-

blemet i dag. En betydande del av dem som gör sig skyldiga till trafiknykterhetsbrott får enligt utredningen anses vara mer eller mindre beroende av alkohol. Utredningen konstaterar vidare att lämplighetsprövningen efter återkallelse av körkortet på grund av trafiknykterhetsbrott för närvarande i flertalet fall inskränker sig till en kontroll i körkortsregistret. Behov finns således enligt utredningen av en utbyggd lämplighetsprövning av dem som efter trafiknykterhetsbrott söker körkortstillstånd.

Kommunikationsministern anser dock att en utbyggd lämplighetsprövning med läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning tills vidare bör avse endast dem som har dömts för rattfylleri.

Utskottet anser också att lämplighetsprövningen för nytt körkortstillstånd/körkort för dem som dömts för trafiknykterhetsbrott bör utvidgas men tills vidare endast avse dem som har dömts för rattfylleri.

Motionärerna synes utgå från att avsikten är att blodprovstagning skall komma att krävas även i andra fall än sådana som har anknytning till trafiknykterhetsbrott. Så är emellertid inte avsikten. Tills vidare skall den utvidgade lämplighetsprövningen inte ens kunna bli aktuell för alla som dömts för trafiknykterhetsbrott utan endast för dem som dömts för det svårare av dessa brott, rattfylleri. I de föreslagna bestämmelserna i 7 § KL hänvisas också till bestämmelser om begränsningar i den föreslagna skyldigheten att underkasta sig läkarundersökning etc.

Med hänsyn till det anförda kan utskottet inte stödja motionen i här aktuell del.

Utformningen av de föreslagna bestämmelserna föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Utskottet tillstyrker således att riksdagen godkänner vad i propositionen har förordats om lämplighetsprövning för nytt körkort efter dom för rattfylleri samt antar i propositionen föreslagen ändring i 7 § KL. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Medicinska körkortskrav för diabetiker

För prövningen av de medicinska förhållandena i ärenden om körkortstillstånd skall sökanden ge in en hälsodeklaration och ett intyg om synprövning. Till ansökan om behörighet att föra tung lastbil m. m. skall i stället läkarintyg fogas.

För den som har körkortstillstånd eller körkort kan körkortstillståndet resp. körkortet återkallas vid sjukdom etc. enligt bestämmelser i 16 § punkt 7 KL. Detta gäller enligt 31 § KL i tillämpliga delar även traktorkort.

Med stöd av bemyndiganden i KF har socialstyrelsen efter samråd med TSV meddelat föreskrifter om medicinska krav för innehav av körkort, traktorkort eller taxibehörighet (SOSFS 1984: 31). Enligt dessa föreskrifter skall körkortshavare med diabetes stå under fortlöpande läkarkontroll och omprövning av körkortsinnehavet skall ske minst vart femte år. Efter tio år skall omprövningen ske minst vartannat år.

I motionerna T410 (c) och T428 (c) kritiserar det förhållandet att de som fått sin diabetes efter det att de fått körkort kan – om sjukdomen inte blir känd för körkortsmyndigheterna – köra utan att körkortsinnehavet omprövas medan innehavet omprövas för dem som hade diabetes redan när de ansökte om körkortstillstånd. Kritik framförs också mot omprövning vartannat år då detta enligt motionärerna inte behövs med hänsyn till förbättrade vårdmöjligheter för diabetiker. Vidare kritiserar att diabetiker bland yrkesförare som enligt vissa övergångsbestämmelser (se 1988/89: TU1 s. 24) har C-behörighet (för tung lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon) kan förlora denna behörighet om sjukdomen blir känd. I de båda motionerna begärs en översyn av körkortshanteringen för diabetiker.

Utskottet behandlade i betänkandet 1988/89: TU1 (s. 22–24) ett likartat motionsförslag. Utskottet hänvisade till att det fanns anledning räkna med att de körkortsmedicinska ärendena inom en nära framtid skulle komma att flyttas över från socialstyrelsen till TSV och att man i samband därmed skulle komma att överväga om gällande medicinska krav för körkort bör ändras med hänsyn till framsteg i behandlingen av olika sjukdomar m. m. Utskottet räknade med att frågor av den art som togs upp i motionen skulle kunna komma att övervägas i detta sammanhang, varför motionen kunde lämnas utan särskild åtgärd av riksdagen.

Den 1 januari 1990 kommer TSV att överta myndighetsansvaret för de trafikmedicinska frågorna. Mot denna bakgrund och efter en uppvaktning av Svenska Diabetesförbundet har socialstyrelsen i mars i år tillsatt en arbetsgrupp, i vilken TSV är representerad, med uppgift att före den 1 januari 1990 göra en översyn av föreskrifterna om medicinska körkortskrav för diabetiker.

I avvaktan på resultat av översynen bör de nu aktuella motionerna inte föranleda något initiativ av riksdagen utan kan avslås.

2.3 Körkortsålder m. m. (12 §)

Med anledning av att, såsom nämnts ovan, förarprov och utlämnande av körkort enligt propositionen i framtiden äves ske vid olika tidpunkter föreslås i propositionen – förutom en ny 6 a § – även en ändring i 12 § KL.

Enligt 12 § andra stycket KL gäller för närvarande att körkort med behörigheten, C, D eller E eller med taxibehörighet får lämnas ut endast om sökanden har körkort med behörigheten B, såvida sökanden inte inom de tre senaste åren har haft körkort med den behörighet som söks.

I propositionen föreslås att den i paragrafen avsedda ordningen skall gälla för avläggande av förarprov för de angivna behörigheterna.

Någon erinran mot propositionsförslaget har inte framförts i motionerna. Utskottet har inte heller något att erinra.

Kursplanen och teoriprovet för körkort med behörighet B

I 14 § KL anges de krav på kunskaper m. m. som föraryprovet avser. Föraryprovet består enligt 16 § KF av förhör och körprov. Vid föraryprov för körkort med behörighet A (för motorcykel) eller B (för personbil m. m.) skall sökanden enligt 17 § KF förete ett bevis om föraryutbildning för fordonsslaget. Undervisning i trafikskola skall enligt 65 § KF bedrivas enligt kursplaner som TSV fastställer. Genom en nyligen gjord ändring i KF (SFS 1989:213) har regeringen bestämt att TSV:s kursplan skall följas vid privat utbildning för B-behörighet.

År 1986 påbörjades arbete inom TSV med att ta fram en ny kursplan för behörighet B och ett nytt teoriprov. Den gällande kursplanen hade i sina huvuddrag gällt sedan år 1973 och teoriprovet, som omfattade 80 frågor, hade varit i bruk sedan detta år. Teoriprovet var föråldrat och provfrågorna var kända. I direktiven för arbetet med en ny kursplan m. m. angavs (1) att en utökning av utbildningen skulle ske, (2) att utbildningen skulle utöva en starkare attitydpåverkan på de unga förarna, (3) att teoriundervisningen på trafikskolorna skulle effektiviseras samt (4) att utbildningen skulle ta fasta på trafikens komplexa natur.

På grundval av utvecklingsarbetet fastställde TSV i december 1988 en ny kursplan för behörigheten B (TSVFS 1988:43), som trädde i kraft den 1 april 1989. Ett nytt teoriprov beräknas bli klart för användning senare i år.

I motionerna T424 (s), T432 (c, fp) och T442 (m) kritiseras den nya kursplanen m. m.

I motion T424 (s) där man går mest i detalj i kritiken kritiseras TSV för att ha utökat teoriutbildningen med huvudmomenten (1) "Trafikens förrådiska situationer", som anges avse tolkning av fotografier av olika trafiksituationer, och (2) "Människans begränsade förmåga", som anges bestå av undervisning i psykologi. Motionärerna anför vidare och kritiserar att antalet frågor i teoriprovet kommer att minska till 40, att frågorna i stor utsträckning gäller bildtolkning och att de till 50 % avser förrådiska trafiksituationer och psykologi. På grundval av denna kritik begär motionärerna (yrkande 1) att TSV skall visa stöd i dokumentation och prövning för den nya kursplanen och ett nytt teoriprov innan de träder i kraft. I huvudsak samma kritik framförs i de övriga motionerna. Yrkandet i motion T432 (c,fp) avser både kursplan och teoriprov och överensstämmer i princip med yrkandet 1 i motion T424 (s). I motion T442 (m) avser yrkandet enbart kursplanen men överensstämmer i denna del med yrkandena om kursplanen i de övriga motionerna.

I propositionen påpekas (s. 29) att de nyblivna förarna utgör en mycket stor olycksrisk i trafiken. Skillnaderna mellan nyblivna förare och mera erfarna förare är, sägs det, påtagliga och avser bl. a. körbeteende, reaktioner i kritiska situationer och uppfattning om egen körförmåga.

Detta gör enligt utskottets mening att det är nödvändigt vara öppen för förändringar i utbildningen. Direktiven för utvecklingsarbetet inom TSV

beträffande den nya kursplanen och teoriprovet för behörighet B bör enligt utskottets mening inte ha mött några större invändningar. Om TSV lyckas förverkliga målen för utvecklingsarbetet vet man först sedan den nya kursplanen och ett nytt teoriprov har tillämpats en tid. Utvärdering av en ny utbildning är en självklar del i en utbildningsverksamhet. Utskottet utgår från att också TSV utvärderar utbildningen enligt den nya kursplanen och det nya teoriprov som senare i år tas i bruk.

I ett nyligen avgivet svar (prot. 1988/89:101) på en interpellation (1988/89:171) om den nya kursplanen m. m. har kommunikationsministern bl. a. pekat på att den i propositionen förutskickade översynen av körkortlagstiftningen m. m. bl. a. syftar till att belysa frågor som har samband med framtidens körkortskrav. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motion T424 (s) yrkande 1 samt motionerna T432 (c,fp) och T442 (m).

I motion T424 (s) kritiserar TSV vidare för att AB Trafik- & Undervisningsmateriel (TRU), Landskrona, inte hade erbjudits att medverka i utarbetandet av den nya kursplanen och att få ta del av underlaget för ett nytt teoriprov. Motionärerna begär (yrkande 2) att riksdagen skall uttala sig mot en monopolisering i vad avser läromedelsproduktion för förarutbildning som motionärerna anser förekomma. Motionärerna begär (yrkande 3) att riksdagen också skall uttala att man med ensamrätt och monopolbildning inom läromedelsproduktionen riskerar att läromedelskvaliteten försämras, utbildningen urholkas och förarutbildningen ytterligare fördyras.

Från TSV har inhämtats att utvecklingsarbetet med den nya kursplanen m. m. har skett i nära samverkan med bl. a. högskolan i Falun-Borlänge och trafikskolornas organisationer. Fyra preliminära versioner av kursplanen hade utarbetats och praktiskt taget alla trafikskolor i vårt land hade haft möjlighet att ge synpunkter. Med hänvisning härtill och till att TSV inte producerar läromedel för förarutbildningen finns det inte någon anledning för utskottet att närmare gå in på vad motionärerna anför om monopolisering m. m. av läromedelsproduktion och förarutbildning. Det kan i detta sammanhang nämnas att kommunikationsministern i ovannämnda interpellationssvar har hänvisat till att näringsfrihetsombudsmannen (NO) prövar en anmälan mot TSV med anledning av uppgifter om näringsfrihetsbegränsande uppträdande.

Med hänsyn till det nu anförda avstyrker utskottet även yrkandena 2 och 3 i motion T424 (s).

Orter i vilka uppkörning för körkort kan ske

Förarprovet skall enligt 14 § KL bl. a. avse körkortssökandens förmåga att i landsvägs- och gatutrafik föra fordon av det slag ansökan avser och skall enligt 16 § KF avläggas inför tjänsteman hos TSV. Förarprov kan också avläggas inför befattningshavare vid försvarsmakten och lärare i gymnasieskolan.

För TSV:s regionala verksamhet finns sju distrikt med mottagningar på

150 orter. I Västerbottens län, som ingår i TSV:s övre norra distrikt, har TSV två stationskontor (i Umeå och i Skellefteå) samt därutöver mottagningar på 13 orter, dit TSV:s personal kommer för att förrätta förarprov.

I motion T405 (c) sägs att det i ett utredningsförslag rörande uppkörning för körkort förs fram att uppkörning endast skall kunna äga rum i orter där det finns trafikljus. Detta skulle enligt motionären för Västerbottens läns del innebära att i inlandet uppkörning skulle kunna ske endast i Lycksele, där det finns en vägkorsning med trafikljus, samt i länet i övrigt endast i Umeå och i Skellefteå. Med hänsyn till att en sådan begränsning av uppkörningsmöjligheterna skulle innebära ökade kostnader för trafikskolorna på andra orter i länet än de nämnda och för skolornas elever begär motionären att uppkörning som hittills skall få äga rum även på mindre orter i länet.

Utskottet avstyrkte i betänkande 1988/89: TU1 (s. 22) ett likartat motionsförslag. Utskottet hänvisade till att TSV:s styrelse i mars 1988 hade tagit ställning till förslag grundade på en översyn av verkets mottagningsorter och därvid beslutat att inga mottagningsorter skulle dras in på befintligt förslagsunderlag. Styrelsen hade emellertid uttalat att man borde eftersträva att mottagningarna samordnas och koncentreras i tiden. Prov för yrkesförarbehörighet skulle däremot enligt styrelsens beslut koncentreras till vissa orter.

Någon ändring av styrelsens ställningstagande har ej skett. Då det sålunda inte är aktuellt med indragning av mottagningar för uppkörning för vanliga körkort kan motionen avslås av riksdagen.

2.5 Körkortets giltighet m. m.

Förnyelse av körkort i vissa fall

Enligt 15 § andra stycket KL blir ett körkort ogiltigt om det inte efter anmaning förnyas sedan tio år förflutit från körkortets utfärdande. Om detta underrättas körkortshavaren av TSV, som därvid sänder körkortshavaren ett nytt körkortsunderlag.

Om körkortshavaren ändå inte ansöker om förnyelse riskerar han/hon ingripande av bilinspektör eller polisman vid t. ex. en trafikkontroll. Visas körkort upp och har det inte förnyats i rätt tid skall nämligen bilinspektören eller polismannen enligt 24 § KF behålla körkortet och skriftligen anmana körkortshavaren att inom två månader ansöka om förnyelse av körkortet genom att underteckna ett körkortsunderlag och ge in ett vällickande fotografi av sig själv. Följs inte anmaningen blir körkortet ogiltigt enligt 15 § andra stycket KL. Anmaningen skall innehålla en upplysning härom. Vad nu sagts gäller i tillämpliga delar även om körkortshavaren inte har medfört körkortet under färden. Har körkortet blivit ogiltigt måste körkort sökas i vanlig ordning för fortsatt förarbehörighet.

I motion T27 (m) begärs (yrkande 3) att den som har fått körkortet indraget endast på grund av att det inte har förnyats i rätt tid skall kunna få körkortet förnyat utan att avlägga nytt prov.

Gällande ordning med anmaningar i första hand av TSV och i andra hand av bilinspektör eller polisman m. m. ger enligt utskottets mening körkortsinnehavaren rimliga möjligheter att undvika att körkortet blir ogiltigt med åtföljande krav på avläggande av nytt förarprov m. m. för att få nytt körkort. Motionen bör således inte föranleda något initiativ av riksdagen utan kan avslås.

Återkommande prov för körkortshavare

I motion T204 (mp) begärs (yrkande 3) att krav skall införas på att körkortshavaren skall godkännas vid återkommande prov för att körkortet skall få behållas. Detta skulle enligt motionärerna bidra till att förbättra trafiksäkerheten.

Enligt TSV:s trafiksäkerhetsprogram 1988 (s. 76) är risken för bilförare att dödas i trafiken cirka fem gånger större i åldersgruppen 18–19 år än i åldersgruppen 45–54 år. Även bilförare äldre än 64 år löper större risk att dödas än medelålders. Det anges att äldre bilförare är överrepresenterade vad gäller olyckor i samband med vänstersväng, brott mot stopp- och väjningsplikt, körning i dagsljus mot rött ljus och påkörning av gående i korsning (s. 40).

Åtgärder i motionens syfte är att vänta.

I propositionen föreslås, som ovan har nämnts, krav på nytt förarprov för nyblivna körkortshavare, som under en tvåårig prøvotid gör sig skyldiga till sådana förseelser som medför återkallelse av körkort.

I propositionen aviseras, som också ovan har nämnts, en översyn av i första hand körkortsutbildningen. Det finns anledning räkna med att frågor om möjligheterna till vidareutbildning för körkortshavarna därvid kommer att tas upp.

Enligt underhandsuppgift från TSV diskuterar man inom verket bl. a. fråga om införande av prov för körkortshavare i åldrarna fr. o. m. 70 år som har bil.

Mot bakgrund av det anförda torde motionsyrkandet kunna lämnas utan initiativ från riksdagens sida. Det avstyrks sålunda.

Tillåtelse till körning trots att körkortet är omhändertaget (15 §)

Som angetts inledningsvis och närmare redovisas nedan i avsnittet 2.10 Omhändertagande av körkort (23 §), m. m. föreslås i propositionen möjligheter att snabbare omhänderta körkort omfattande bl. a. utvidgade möjligheter till omhändertagande. Omhändertas ett körkort vid brott mot en från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig trafikregel skall körkortshavaren dock enligt föreslagen ändring i 23 § andra stycket KL kunna medges att köra vidare under tre dagar.

I propositionen föreslås att 15 § KL, som innehåller bestämmelser om körkortets giltighet, skall kompletteras med en bestämmelse att den vars körkort är omhändertaget får föra fordon av det slag som körkortet berättigar honom till, om han har fått medgivande enligt 23 § andra stycket KL.

Någon erinran mot förslaget har inte framförts i motionerna. Utskottet har inte heller något att erinra.

1988/89: TU20

2.6 Villkorlig återkallelse av körkort i vissa fall

Enligt 16 § punkt 1 KL skall som nämnts i det föregående körkort återkallas vid trafiknykterhetsbrott, dvs. rattfylleri, rattönykterhet och önykterhet i spårtrafik.

I motion T24 (m) begärs införande av en ordning som innebär att återkallelse av körkortet beslutas för den som har gjort sig skyldig till trafiknykterhetsbrott men att han/hon får behålla körkortet tills vidare under förutsättning att han/hon genomgår erbjuden vård för sitt alkoholberoende.

Motionären väckte under 1983/84 års riksmöte en likartad motion som behandlades i betänkande JuU 1985/86: 6. Justitieutskottet anförde bl. a. att frivårdskommittén (Ju 1979: 05) i sitt slutbetänkande (SOU 1984: 32) Nya alternativ till frihetsstraff bl. a. hade föreslagit att för missbrukare av alkohol eller narkotika kontraktsvård – t. ex. i form av öppen poliklinisk behandling, vård i vårdinrättningar för alkohol- eller narkotikamissbrukare – skulle införas som en straffrättslig reaktion och att kommittén pekade på att möjligheter öppnade sig att knyta samman körkortsåterkallelse med kontraktsvård. Motionen avstyrktes tillsammans med andra motioner med förslag till åtgärder mot trafiknykterhetsbrottsligheten med hänvisning till att överläggningar pågick mellan företrädare för samtliga riksdagspartier i syfte att nå en bred lösning på frågorna om trafiknykterhetslagstiftningen i framtiden.

Genom ändringar i brottsbalken infördes den 1 juli 1987 möjlighet att ådöma kontraktsvård genom en kvalificerad form av föreskrift vid skyddstillsyn (prop. 1986/87: 106, JuU 32, rskr. 279). Om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda kan skyddstillsyn i förening med kontraktsvård komma i fråga som påföljd även för rattfylleri. I proposition 1986/87: 106 erinrades (s. 61) om att körkortsutredningen hade fått i uppdrag att undersöka om rätten att få tillbaka körkortet efter trafiknykterhetsbrott skulle göras beroende av om föraren kunde visa att han uppfyller körkortslagstiftningens krav på ett nyktert levnadssätt. Körkortsutredningens förslag i denna fråga ligger till grund för det förslag som framförs i proposition 1988/89: 134 och som utskottet behandlat ovan i avsnittet 2.2 Villkor för körkortstillstånd/körkort.

I den förutnämnda propositionen 1988/89: 118 om ändring lagen (1951: 649) om straff för vissa trafikbrott anger justitieministern (s. 14) att hon avser att ta upp olika frågor i anslutning till trafiknykterhetsbrotten, bl. a. påföljdsval när det gäller de grövre brotten. Det är, anför justitieministern, uppenbart att en stor del av dem som har dömts för grövre trafiknykterhetsbrott har alkoholproblem och att samhället har ett tydligt intresse av att motverka återfall och att hjälpa dem som dömts att komma till rätta med de sociala och andra problem som ofta ligger bakom brottsligheten.

De av justitieministern förutskickade övervägandena torde kunna till-

17

godose syftet med motionen, varför den kan lämnas utan initiativ från riksdagens sida. Motionen avstyrks således.

1988/89: TU20

2.7 Läkares anmälningsskyldighet beträffande medicinskt olämpliga körkortshavare (17 a §)

Om läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren av medicinska skäl är uppenbart olämplig att inneha körkort, skall läkaren enligt 88 § KF anmäla det till den länsstyrelse som har meddelat körkortstillståndet. Innan någon anmälan görs skall emellertid läkaren underrätta körkortshavaren. Anmälan behöver dock inte göras, om körkortshavaren följer läkarens anvisning att avstå från att föra körkortspliktigt fordon.

I propositionen föreslås att dessa föreskrifter skall få lagform och därför föras över från KF till en ny paragraf, 17 a §, i KL.

Någon erinran mot förslaget har inte framförts i motionerna. Utskottet har inte heller något att erinra.

2.8 Spärrtid m. m.

Vid hinder mot att meddela körkortstillstånd på grund av sökandens personliga förhållanden eller om ett körkort eller ett körkortstillstånd återkallas med stöd av 16 § punkterna 1–6 KL skall enligt 21 § KL en spärrtid på lägst en månad och högst tre år bestämmas. Spärrtiden utgör hinder mot att lämna ut ett körkort.

Spärrtidens början vid körkortsåterkallelse

Ett beslut om återkallelse av körkort skall enligt 45 § KL delges den som beslutet avser. Enligt samma paragraf gäller beslut om återkallelse och spärrtid, liksom andra beslut enligt KL, omedelbart om inte annat förordnas.

Före den 1 juli 1981 gällde att spärrtid räknades från delgivningen av beslut om körkortets omhändertagande, av beslut om återkallelse tills vidare eller av beslut om slutlig återkallelse.

Sedan den 1 juli 1981 gäller att spärrtiden vid körkortsåterkallelse räknas från beslutsdagen. I beslut om spärrtid skall enligt 38 § KF anges den dag då spärrtiden löper ut. Som spärrtid skall enligt paragrafen även räknas den tid under vilken körkortet eller körkortstillståndet har varit återkallat tills vidare eller körkortet har varit omhändertaget.

I motion T401 (c) anförs att körkortshavare avsiktligt undandrar sig delgivning av beslut om återkallelse av körkortet och således kan köra medan spärrtiden löper. Motionärerna begär återgång till den före den 1 juli 1981 gällande ordningen.

Regeringen har nyligen genom en ändring i KF (SFS 1989:213), som träder i kraft den 1 juli 1989, föreskrivit att spärrtid vid körkortsåterkallelse skall räknas från delgivning av återkallelsebeslutet. Motionsönskemålet tillgodoses sålunda varför motionen kan lämnas utan initiativ från riksdagens sida. Den kan således avslås.

Tvåårig prøvotid m. m. för nyblivna körkortshavare

Enligt 41 § KF gäller som huvudregel att om spärrtiden vid återkallelse av ett körkort har bestämts till – eller vid återkallelse tills vidare varat – högst ett år, skall något förarprov inte avläggas innan körkortet lämnas ut. Detta gäller dock inte om det i beslutet om återkallelse har förordnats att ett sådant prov skall avläggas.

Enligt 1988 års trafikpolitiska beslut skulle provisoriskt körkort införas för nyblivna förare. Om den nyblivna föraren under en tvåårig försöksperiod inte begick några grövre trafikbrott skulle han/hon få permanent körkort. Vid grövre trafikbrott skulle det provisoriska körkortet återkallas och föraren skulle få genomgå ny utbildning och nytt prov.

I propositionen anmäler kommunikationsministern att han avser att konkretisera tanken på provisoriskt körkort på så sätt att han kommer att föreslå att regeringen i KF inför bestämmelser om att ny körkortshavare som under de två första åren av innehavet gör sig skyldig till sådana förseelser som leder till återkallelse av körkortet han/hon – oavsett spärrtidens längd – inte får tillbaka körkortet utan att avlägga nytt förarprov. Därefter skall en ny tvåårig prøvotid gälla. Själva körkortshandlingen avses inte göras provisorisk men för att bästa möjliga pedagogiska effekt skall uppnås bör enligt kommunikationsministern prøvotiden anges direkt på körkortet, vilket förutsätter att körkortet tillverkas efter det att godkänt förarprov avlagts. En sådan ordning föranleder de ovan redovisade förslagen om en ny 6 a § i KL och ändring i 12 § KL.

I motion T27 (m) begärs (yrkande 2) att det inte alltid skall krävas att nytt förarprov skall avläggas för att den nyblivna körkortshavaren skall få tillbaka körkortet. Motionärerna påpekar att han/hon för den förseelse som utgör grund för körkortsåterkallelsen straffas dels med fängelse eller böter, dels med återkallelse av körkortet. Den nyblivna bilföraren bör enligt motionärerna inte straffas ytterligare genom att tvingas till kostnader och tidsutdräkt för ett nytt förarprov.

Som utskottet redan pekat på utgör de nyblivna förarna en mycket stor olycksrisk i trafiken. Skillnaderna mellan nyblivna förare och mera erfarna förare är som det sägs i propositionen påtaglig. Det gäller bl. a. körbeteende, reaktioner i kritiska situationer och uppfattning om egen körförmåga. Utskottet hade inte något att erinra mot förslaget om en prøvotid för nyblivna körkortshavare m. m. när det presenterades i 1988 års trafikpolitiska beslut och har inte något att erinra mot att det förverkligas på det sätt som kommunikationsministern avser att verka för. Detta innebär att

utskottet inte kan biträda motionärernas mening att förarprov efter prövotiden inte alltid skall krävas. Motionsyrkandet avstyrks således.

1988/89: TU20

2.9 Varning av körkortshavare i vissa fall (22 §)

Som nämnts i det föregående får enligt 22 § KL varning meddelas i stället för återkallelse av körkortet i vissa fall.

Enligt 22 § andra stycket KL får vid trafiknykterhetsbrott varning bara meddelas då fråga är om en blodalkoholhalt under 0,8 promille och omständigheterna är mildrande.

Justitieutskottet har, som nämnts ovan, nyligen i betänkandet 1988/89: JuU27 tillstyrkt förslag i proposition 1988/89: 118 om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, m. m. som innebär att fr. o. m. den 1 juli 1989 även alkoholutandningsprov – vid sidan av blodalkoholprov – skall kunna användas som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott. I proposition 1988/89: 134, som avgavs något senare än proposition 1988/89: 118, föreslås en ändring i 22 § KL som innebär att hänsyn till alkoholutandningsprov skall – vid sidan av blodalkoholprov – kunna tas även vid överväganden om varning. Förslagen i de båda propositionerna bygger på samma omräkningsfaktor (2000:1), vilket bl. a. innebär att en blodalkoholhalt av 0,8 promille motsvaras av en alkoholkoncentration på 0,4 milligram per liter utandningsluft.

I proposition 1988/89: 134 föreslås sålunda att varning får meddelas vid trafiknykterhetsbrott bara då fråga är om en alkoholkoncentration under 0,8 promille i blodet eller 0,4 milligram per liter utandningsluft samt omständigheterna är mildrande.

I motion T25 (fp) begärs (yrkande 2) att andra stycket i 22 § KL skall upphävas, dvs. att möjligheten att meddela varning i stället för återkallelse av körkortet vid promillehalt under 0,8 skall slopas. Enligt motionärerna bör körkortet alltid återkallas vid trafiknykterhetsbrott.

Utskottet är i detta sammanhang inte berett att ta ställning till vilka påföljder som bör följa på trafiknykterhetsbrott. Som nämnts ovan har justitieministern förutskickat att frågor med anknytning till trafiknykterhetsbrotten skall tas upp till överväganden. Då den i motionen upptagna frågan torde ligga inom ramen för övervägandena bör dessa avvaktas. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Utskottet godtar den av kommunikationsministern förordade ändringen i 22 § KL, vilken som framgår av det anförda, har karaktär av följdändring. Utskottet har inte något att erinra mot utformningen av densamma.

2.10 Omhändertagande av körkort (23 §), m. m.

Enligt 23 § KL kan ett körkort i vissa fall omhändertas då ett trafikbrott upptäcks. Omhändertagande beslutas enligt 50 § KF av polismyndighet eller åklagare. Beslutet kan meddelas på platsen för förseelsen eller senare. Snarast möjligt – och i fall av grov vårdslöshet i trafik eller trafiknykter-

hetsbrott inom 48 timmar – skall beslutet sändas till den länsstyrelse som har meddelat körkortstillstånd. När det allmänna ombudet i körkortsmål hos länsstyrelsen har fått beslutet kan det allmänna ombudet i vissa fall utfärda föreläggande om varning för godkännande. Om så inte sker, skall det allmänna ombudet ansöka om körkortsingripande hos länsrätten, som utan dröjsmål skall pröva om körkortet skall återkallas tills vidare i avvaktan på slutligt avgörande av återkallelsefrågan eller återställas.

I det föregående har lämnats en närmare redogörelse för när omhändertagande kan komma i fråga m. m. till vilken hänvisas för närmare uppgifter om nuvarande ordning.

Körkortsutredningen, som hade i uppdrag att bl. a. undersöka förutsättningarna och formerna för omedelbara körkortsingripanden mot förare som inte följer väsentliga trafikregler, föreslog bl. a. att polismyndighet eller åklagare skulle få omhänderta körkort om det finns sannolika skäl för att körkortet kommer att återkallas. I 1988 år trafikpolitiska beslut anfördes – med hänvisning till körkortsutredningens förslag – att körkortet i större utsträckning borde kunna omhändertas omedelbart vid överträdelser av väsentliga trafikregler, bl. a. vid allvarliga hastighetsöverskridanden.

I propositionen föreslås nu utvidgning av möjligheterna enligt 23 § KL att omhänderta körkortet. Körkortet skall sålunda omhändertas redan om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas på grund av *dels* grov vårdslöshet i trafik och trafiknykterhetsbrott, *dels* över-skridande av högsta tillåten hastighet, körning mot rött ljus, underlåtenhet att iakttä stopplikt, omkörning vid övergångsställe eller brott mot någon annan från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel, allt om överträdelsen inte kan anses som ringa.

I dag finns det inte någon uttrycklig bestämmelse om rätt att omhänderta ett återkallat körkort, om körkortshavaren påträffas i trafiken utan att ha blivit delgiven återkallelsebeslutet. I propositionen föreslås att i 23 § KL också skall införas en regel om att ett körkort som är återkallat skall omhändertas.

Som redan nämnts vid behandlingen av den föreslagna ändringen i 15 § föreslås att i 23 § KL skall tas in bestämmelser om att den vars körkort har omhändertagits vid sannolika skäl för återkallelse för "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" skall kunna få medgivande att köra under tre dagar om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten.

Propositionsförslagen om införande i KL av bestämmelser om utvidgade möjligheter att omhänderta körkortet och om medgivande i vissa fall att köra vidare har inte mött någon erinran i motionerna. Utskottet har inte heller något att erinra mot föreslagna ändringar i 23 § KL.

När det däremot gäller användning av utvidgade möjligheter att omhänderta körkort vid sannolika skäl för återkallelse för "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" har invändningar framförts i två motioner, nämligen beträffande befogenhet för polisen att i

sådana fall besluta om omhändertagande. Bestämmelser om befogenhet att återkalla körkort finns, som nämnts ovan, för närvarande i 50 § KF.

1988/89: TU20

I *motion T25* (fp) begärs (yrkande 1) att en utökning av möjligheten för polisen att omhänderta körkort i fall som nu sagts skall begränsas till överträdelse som avser avsevärt överskridande av högsta tillåten hastighet. Motionärerna framhåller att ett överskridande av högsta tillåten hastighet kan klart konstateras i de allra flesta fallen och att praxis beträffande återkallelse av körkort vid denna överträdelse är entydig. Frågan om skuld för annan "överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" och påföljd härför anser motionärerna inte vara lika lätt att bedöma, varför annat brott än överskridande av högsta tillåten hastighet inte bör få utgöra grund för beslut av polisman om återkallelse av körkort.

Kommunikationsministern anser att det knappast skulle vara konsekvent att begränsa möjligheterna till omhändertagande av körkortet till fall av avsevärda hastighetsöverträdelser. Den omständigheten att det vid överträdelser av andra för trafiksäkerheten väsentliga regler inte med lika stor säkerhet kan förutsägas huruvida körkortet kommer att återkallas eller inte, bör enligt kommunikationsministern inte hindra ett omedelbart ingripande i de fall då sannolikheten för en återkallelse är tillräckligt stor. Utskottet instämmer i detta och vill liksom kommunikationsministern framhålla att om den aktuella förseelsen är så allvarlig, att den med hög grad av sannolikhet kommer att medföra körkortsåterkallelse även för en i trafiksammanhang tidigare ostraffad förare, det är rimligt att körkortet kan tas om hand på platsen.

Utskottet kan således inte stödja motionsyrkandet, vilket därmed avstyrks.

I *motion T26* (c) framhålls att det kan vara svårt för en polisman att direkt ute på vägen avgöra om en avsevärd överträdelse av en från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel är sådan att den kan leda till återkallelse av körkortet. Motionärerna godtar i propositionen föreslagen ordning i nu aktuell del som ett provisorium men yrkar att riksdagen skall begära att regeringen återkommer med förslag, i vilket mera preciserat anges de situationer vid vilka polisman kan besluta om omhändertagande av körkortet.

Enligt utskottets mening bör man skaffa sig erfarenhet av polismyndigheternas tillämpning av den i propositionen föreslagna ordningen innan fråga om ändring av denna aktualiseras. Utskottet kan således inte nu biträda yrkandet i *motion T26* (c). Motionen avstyrks således.

För att öka möjligheterna för länsrätterna att snabbt ta ställning till frågan om interimistisk återkallelse av omhändertaget körkort föreslås i propositionen att bestämmelserna om länsrätts domförhet skall ändras så att länsrätt vid beslut härom är domför med en lagfaren domarc ensam. Utskottet återkommer i det följande till detta propositionsförslag, som framförs i förslaget till lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar.

Länsrätten prövar enligt 40 § KL mål om återkallelse av körkort, körkorts-tillstånd och traktorkort. Till grund för återkallelse till följd av brottslig gärning skall enligt 18 § KL beträffande frågan huruvida brott föreligger läggas lagakraftvunnen dom eller beslut om åtalsunderlåtelse.

I motion T437 (m) begärs att regeringen skall förelägga riksdagen förslag till bestämmelser innebärande att mål om återkallelse av körkort skall prövas av allmän domstol i samband med brottmål beträffande förseelse vid vilken återkallelse är aktuell. Motionären kritiserar nuvarande ordning och anför att det kan inträffa att en körkortshavare först döms till straff för en trafikförseelse och att frågan om återkallelse av körkortet prövas först efter en tid.

Utskottet behandlade senast i betänkande TU 1980/81: 1 (s. 16 – 17) den i motionen upptagna frågeställningen. I proposition 1979/80: 178 hade förordats att frågor om återkallelse av körkort på grund av trafikbrott även i fortsättningen skulle avgöras utslutande av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Föredragande departementschefen anslöt sig till den bedömning den tidigare körkortsutredningen (K 1976:02) hade redovisat i betänkandet (SOU 1978: 27) Fortsatt körkortsreform och vilken bedömning delades av flertalet remissinstanser, nämligen att nackdelarna med en överflyttning av mål om körkortsåterkallelse från förvaltningsdomstol till allmän domstol var större än fördelarna. Utskottet däremot ansåg att en uppsplittring av körkortsmålen mellan tingsrätt och länsrätt hade betydande nackdelar. Med hänsyn till att det i propositionen lades fram förslag som syftade till att förstärka processen i länsrätten anslöt sig emellertid utskottet till propositionen.

Enligt underhandsuppgift har antalet balanserade körkortsmål hos länsrätterna minskat i förhållande till tidigare, vilket torde minska den av motionären påtalade olägenheten med uppsplittringen av körkortsmålen på olika fora. Med hänsyn härtill och till att ett genomförande av förslagen i propositionen om snabbare omhändertagande av körkort m. m. är ägnade att ytterligare minska nackdelarna med uppsplittringen av målen bör motionen inte föranleda något initiativ från riksdagens sidas. Motionen avstyrks sålunda.

2.12 Vidareutbildning av äldre bilförare

Mot bakgrund av att äldre bilförare i likhet med unga bilförare är överrepresenterade i statistiken över trafikolyckor begärs i motion T25 (fp) yrkande 3 att TSV – t. ex. tillsammans med studieförbunden – skall utarbeta kursmaterial för studiecirkel riktade till äldre bilförare för att dessa skall kunna erbjudas vidareutbildning.

Riksdagen beslutade år 1982 om riktlinjer för informationsverksamheten inom ramen för det framtida trafiksäkerhetsarbetet, vilka innebar att TSV i fortsättningen skulle svara för "sakinformation" och Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) för "pläderande information".

Om TSV:s insatser för vidareutbildning för äldre bilförare kan bl. a. nämnas följande.

TSV tog för några år sedan fram och distribuerade informationsmaterial om risker för äldre bilförare m. m. Detta material överarbetas för närvarande.

TSV erbjuder tillsammans med trafiksäkerhetsföreningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, vilka är lokala organisationer inom NTF, möjligheter för äldre att vidareutbilda sig som trafikanter.

Som nämnts ovan finns det anledning räkna med att frågor om vidareutbildning av körkortshavare kommer att tas upp i den i propositionen förutskickade översynen av körkortsutbildningen.

Med häyn till den lämnade redogörelsen bör motionsyrkandet kunna lämnas utan initiativ av riksdagen. Det avstyrks således.

2.13 Propositionsförslagen i övrigt om ändring i körkortslagen

Utformningen av propositionsförslaget till lag om ändring i körkortslagen i den mån den inte har behandlats ovan har inte föranlett någon erinran från utskottets sida.

2.14 Propositionsförslagets tillämplighet på traktorkort och traktorkortshavare m. m.

Enligt 27 § KL skall bestämmelserna om meddelande av körkortstillstånd i 7, 8 och 11 §§ KL med vissa undantag tillämpas på motsvarande sätt i fråga om utfärdande av traktorkort och enligt 31 § KL gäller bestämmelserna i 15 § första stycket, 16 och 18 – 16 §§ i tillämpliga delar i fråga om traktorkort.

Vid antagande av i ärendet föreslagna ändringar i 7, 22 och 23 §§ KL kommer paragraferna även i deras ändrade lydelse att tillämpas i frågor om traktorkort på sätt som anges i 27 § och 31 § KL. Utskottet har inte något att erinra häremot.

Sålunda kommer (enligt 23 § KL) bl. a. att gälla att den vars traktorkort har omhändertagits vid sannolika skäl för återkallelse för "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" skall kunna få medgivande att trots omhändertagandet köra "traktorkortspliktigt" fordon under tre dagar om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten. Enligt 4 § KL gäller som huvudregel att traktor som är försedd med gummihjul eller motorredskap får föras på väg endast av den som har körkort eller traktorkort. Det kan här nämnas att utskottet i betänkandet 1988/89: TU19 har tillstyrkt viss ändring fr. o. m. den 1 januari 1991 i 4 § KL med anledning av förslag om ändring av klassificeringen av motorredskap och traktorer i proposition 1988/89:48.

Den föreslagna ändringen i 15 §, varigenom paragrafen i ett tredje stycke kompletteras med bestämmelser om behörighet att föra körkortspliktigt fordon trots att körkortet är omhändertaget, bör ha motsvarande tillämpning när det gäller behörighet att föra traktor eller motorredskap i fall då

traktorkort krävs. Hänvisningen i 31 § KL till 15 § KL bör därför avse första och tredje styckena i 15 § KL. Paragrafen bör ändras i enlighet härmed fr. o. m. den 1 juli 1989.

1988/89: TU20

3 Förslag beträffande förordningen om godkännande och utbyte av utländska körkort

Enligt 1 § förordningen (1981:96) om godkännande och utbyte av utländska körkort gäller ett utländskt körkort i Sverige i enlighet med sitt innehåll. Körkortet gäller dock inte i fall bl. a. då innehavaren har varit kyrkobokförd i Sverige sedan med än ett år. Körkortet kan då enligt 7 § bytas ut mot svenskt om innehavaren uppfyller de personliga och medicinska krav som anges i 7 § KL och är kyrkobokförd i Sverige. Om utbytet avser ett körkort som är utfärdat i något annat land än Danmark, Finland, Island eller Norge får det svenska körkortet utfärdas endast i klassen B, dvs. för personbil och lätt lastbil samt ett till sådant fordon kopplat lätt släpfordon. Fråga om utbyte prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden är kyrkobokförd.

I motion T443 (fp) begärs att förarprov – ev. ett något förenklat sådant – skall krävas för utbyte av ett utländskt körkort. I motion T431 (fp) begärs godkänt körprov för utbytet.

Inom TSV pågår en översyn av bestämmelserna om utbyte av utländska körkort som syftar till att krav motsvarande grundkraven för den som på vanligt sätt ansöker om körkort skall införas. I avvaktan på resultat av översynen avstyrks motionerna.

4 Övriga förslag till lagändringar, m. m.

4.1 Förslag till lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar

För att öka möjligheterna för länsrätterna att snabbt ta ställning till frågan om interimistisk återkallelse av omhändertagna körkort föreslås i propositionen en ändring fr. o. m. den 1 juli 1989 i 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Ändringen innebär att länsrätt skall vara domför med en lagfaren domare ensam även vid beslut om återkallelse tills vidare av körkort, körkortstillstånd eller traktorkort när omhändertagande har beslutats enligt 23 § KL.

Utskottet har inte något att erinra mot propositionsförslaget. Lagändringen bör emellertid utformas med hänsyn till följande:

Sedan propositionen avgavs har nämligen riksdagen den 3 maj i år på förslag av socialutskottet (prop. 1988/89: 123, SoU25, rskr. 227) antagit en lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar som också avser 18 § och skall träda i kraft den 1 juli 1989. På förslag i proposition 1988/89: 86 kommer vidare socialförsäkringsutskottet att inom kort i betänkandet 1988/89: SfU19 föreslå ändring i 18 § som också skall träda i

kraft den 1 juli 1989. Socialförsäkringsutskottets betänkande beräknas komma att behandlas av riksdagen före detta betänkande.

1988/89: TU20

4.2 Förslag till lag om ändring i lagen om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.

I propositionen föreslås ett tillägg till 7 a § i lagen (1980: 11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen innebärande att fr. o. m. den 1 januari 1990 införs en skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonal att lämna ut uppgift som TSV behöver för prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort.

Utskottet har inte något att erinra mot denna lagändring och föreslår att den antas av riksdagen.

4.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen

I propositionen föreslås att i 7 kap. sekretesslagen (1980: 100) – vilket kapitel innehåller bestämmelser om sekretess med hänsyn främst till skyddet för enskilds personliga förhållanden – skall den 1 juli 1989 i en ny paragraf, 31 §, införas bestämmelser om sekretess för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden i ärende om prövning av hans/hennes lämplighet att ha körkort eller traktorkort, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom/henne närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen, som således skall gälla med s. k. rakt skaderekvisit – dvs. i princip (presumtion för) offentlighet – skall dock inte gälla beslut i ärendet. I fråga om uppgift i allmän handling skall sekretessen gälla i högst femtio år.

Förslaget motiveras med behov av att skydda integritetskänsliga uppgifter hos körkortsmyndighet, t. ex. TSV, i körkorts- eller traktorkortsärende.

I motion T27 (m) begärs (yrkande 4) att för en patientjournal, som har inforrats i ett körkorts- eller traktorkortsärende, sekretess skall gälla för patientjournalen i dess helhet.

Motionärerna anser att om sekretess skulle komma att gälla bara vissa uppgifter i en patientjournal och körkortsmyndigheten med hänvisning till sekretess inte lämnar ut dessa uppgifter denna därmed säger att den person som uppgifterna avser har alkoholvanor som inte är acceptabla.

Inom hälso- och sjukvården gäller enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen – med bortseende från vissa undantag – sekretess för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. I fråga om allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år. Sekretessen inom hälso- och sjukvården gäller med s. k. omvänt skaderekvisit, dvs. i princip (presumtion för) sekretess.

Ett tillmötesgående av motionsförslaget skulle innebära att sekretessen beträffande en patientjournal blir total hos körkortsmyndighet medan så

inte behöver vara fallet innan journalen överlämnas från hälso- och sjukvården och efter det att den återlämnats dit.

1988/89: TU20

Erfarenhet av sekretess hos körkortmyndigheterna enligt propositionens förslag bör enligt utskottets mening avvaktas innan fråga aktualiseras om införande där av en strängare sekretess. Utskottet avstyrker därmed motionsförslaget.

Den i propositionen föreslagna utformningen av tillägget till sekretesslagen föranleder inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet föreslår att riksdagen antar förslaget till ändring i lagen.

5 Hemställan

Utskottet hemställer

Förslaget till lag om ändring i körkortslagen, m. m.

1. beträffande *åldersgräns för förande av moped*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T425,

2. beträffande *utvidgad lämplighetsprövning efter dom för rattfylleri*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag i proposition 1988/89: 134 och med avslag på motion 1988/89: T27 yrkande 1

a) godkänner vad i propositionen har förordats om lämplighetsprövning för nytt körkort efter dom för rattfylleri,

b) antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i körkortslagen (1977: 477), såvitt avser 7 §,

3. beträffande *medicinska körkortskrav för diabetiker*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89: T410 och 1988/89: T428,

4. beträffande *ny kursplan och nytt teoriprov för körkort med behörighet B*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: T424 yrkande 1 samt 1988/89: T432 och 1988/89: T442,

5. beträffande *monopolisering av läromedelsproduktion och förarutbildning*

att riksdagen avslår motion 1988/89: T424 yrkandena 2 och 3,

6. beträffande *orter för uppkörning för körkort*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T405,

7. beträffande *förnyelse av körkort i vissa fall*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T27 yrkande 3,

8. beträffande *återkommande prov för körkortshavare*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T204 yrkande 3,

9. beträffande *villkorlig återkallelse av körkort*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T24,

10. beträffande *spärrtidens början vid körkortsåterkallelse*
att riksdagen avslår motion 1988/89: T401,

11. beträffande *tvåårig provotid m. m. för nyblivna körkortshavare*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89: T27 yrkande 2 lämnar utan erinran vad i propositionen anförs om tvåårig provotid m. m. för nyblivna körkortshavare,

12. beträffande *varning av körkortshavare i vissa fall*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionen och med avslag på motion 1988/89: T25 yrkande 2 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i körkortslagen (1977: 477), såvitt avser 22 §,

13. beträffande *inskränkning i vissa fall av befogenhet för polisen att omhänderta körkort*

att riksdagen avslår motion 1988/89: T25 yrkande 1,

14. beträffande *begäran av nytt förslag om befogenhet för polisman att omhänderta körkort*

att riksdagen avslår motion 1988/89: T26,

15. beträffande *forum för mål om körkortsåterkallelser*

att riksdagen avslår motion 1988/89: T437,

16. beträffande *vidareutbildning av äldre bilförare*

att riksdagen avslår motion 1988/89: T25 yrkande 3,

17. beträffande *propositionsförslagen om körkortslagen i övrigt*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionen antar det däri framlagda förslaget till lag om ändring i körkortslagen (1977: 477), i den mån förslaget inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan,

18. beträffande *behörighet att föra traktor och motorredskap i vissa fall*

att riksdagen med anledning av propositionen antar av utskottet i *bilaga 2* framlagda förslag till lag om ändring av körkortslagen (1977: 477),

Förslag beträffande förordningen om godkännande och utbyte av utländska körkort

19. beträffande *krav för utbyte av utländska körkort*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89: T431 och 1988/89: 443,

Övriga förslag till lagändringar, m.m.

20. beträffande *ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar* att riksdagen med anledning av regeringens förslag i propositionen antar det i *bilaga 3* till betänkandet redovisade förslaget till lag om ändring i lagen (1989: 000) om ändring i lagen (1989: 000) om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar,

21. beträffande *ändring i "tillsynslagen"*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionen antar det däri framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1980: 11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.,

22. beträffande *ändring i sekretesslagen*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionen och med avslag på motion 1988/89: T27 yrkande 4 antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100).

På trafikutskottets vägnar

Ove Karlsson

Närvarande: Ove Karlsson (s), Olle Östrand (s), Kenth Skårvik (fp), Sven-Gösta Signell (s), Görel Bohlin (m), Rune Johansson (s), Sten-Ove Sundström (s), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp), Elving Andersson (c), Viola Claesson (vpk), Roy Ottosson (mp), Jarl Lander (s), Yngve Wernersson (s), Tom Heyman (m), Anita Jönsson (s) och Karin Starrin (c).

Reservationer

1. Ny kursplan och nytt teoriprov för körkort med behörighet B (mom.4)

Görel Bohlin, Sten Andersson i Malmö och Tom Heyman (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "I propositionen" och på s. 14 slutar med "och T442 (m)" bort ha följande lydelse:

Kritiken i motionerna mot den nya kursplanen och det förutskickade nya teoriprovet är omfattande och tung. Utskottet ställer sig också tveksamt till en förarutbildning vari man alltför mycket "psykologiserar" utbildningen.

Kritiken mot "psykologiserandet" av utbildningen kan sammanfattas i att TSV inte har kunnat hänvisa till några undersökningar – vare sig inhemska eller utländska – som styrker att undervisning i psykologi och psykologisk terminologi samt övningar i att tolka trafikfotografier gör körkortssökandena till trafiksäkrare förare. Flera av den nya kursplanens moment ligger, framhålls det i kritiken, på en sådan hög abstraktionsnivå att körkortssökande som har mindre fallenhet för teoretiska studier sannolikt kommer att få mycket svårt att klara körkortsprovets teoridel.

Kritik framförs också för att tiden för teoriundervisningen genom den nya kursplanen förlängs och ökar körkortssökandenas kostnader för körkorten.

Utskottet anser i överensstämmelse med motionärernas mening att TSV före ett ikraftträdande bort visa stöd för den nya kursplanen i dokumentation och prövning. Numera har emellertid kursplanen trätt i kraft. I denna situation bör dock – till stöd för kursplanens fortsatta tillämpning – sådan dokumentation m. m. som efterfrågas i motionerna framläggas med det snaraste. Vidare bör dokumentation m. m. som efterfrågas i motionerna i god tid före planerat ikraftträdande framläggas beträffande ett nytt teoriprov.

Vad utskottet sålunda anfört om ny kursplan och nytt teoriprov för kör-

kort med behörighet B bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

1988/89: TU20

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *ny kursplan och nytt teoriprov för körkort med behörighet B*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89: T424 yrkande 1 samt 1988/89: T432 och 1988/89: T442 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Monopolisering av läromedelsproduktion och förarutbildning (mom.5)

Kenth Skårvik (fp), Görel Bohlin (m), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp) och Tom Heyman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Från TSV" och slutar med "motion T424 (s)" bort ha följande lydelse:

Enligt motionen har förarbetena för den nya kursplanen inrymt risker för att vi får en situation med ensamrätt och monopolisering när det gäller läromedelsproduktion och förarutbildning. Huruvida risker för en sådan situation verkligen föreligger torde emellertid klarläggas vid den prövning som näringsfrihetsombudsmannen (NO) skall göra av en anmälan mot TSV med anledning av uppgifter om näringsfrihetsbegränsande åtgärder i samband med arbetet med den nya kursplanen m. m.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena understryka att ensamrätt och monopolisering på här aktuellt område inte får förekomma.

Vad utskottet sålunda anfört om monopolisering av läromedelsproduktion och förarutbildning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *monopolisering av läromedelsproduktion och förarutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: T424 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Återkommande prov för körkortshavare (mom. 8)

Viola Claesson (vpk) och Roy Ottosson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Åtgärder i" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

De redovisade uppgifterna från TSV:s trafiksäkerhetsprogram motiverar att man – som ett led för att öka trafiksäkerheten – inför återkommande prov för särskilt yngre och äldre bilförare för att körkortet skall få behållas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag härom.

Vad utskottet sålunda anfört om återkommande prov för körkortshavare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *återkommande prov för körkortshavare*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: T204 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Tvåårig prøvotid m. m. för nyblivna körkortshavare (mom. 11)

Görel Bohlin, Sten Andersson i Malmö och Tom Heyman (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Som utskottet" och på s. 20 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inte något att erinra mot införande av en tvåårig prøvotid för nyblivna körkortshavare. Utskottet anser dock i likhet med motionärerna att påföljderna för en förseelse som utgör grund för körkortsåterkallelse blir alltför kraftiga om körkortshavaren — förutom fängelse eller böter samt körkortsåterkallelse — även skall behöva satsa tid och pengar för att avlägga ett nytt förarprov för att få tillbaka körkortet. Krav på avläggande av nytt förarprov bör finnas i princip men avsteg från kravet bör kunna medges.

Vad utskottet sålunda anfört om tvåårig prøvotid m. m. för nyblivna körkortshavare bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *tvåårig prøvotid m. m. för nyblivna körkortshavare*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89: T27 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Varning av körkortshavare i vissa fall (mom. 12)

Kenth Skårvik och Hugo Bergdahl (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet är" och slutar med "av densamma" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att varning i stället för återkallelse av körkortet inte bör få komma i fråga vid trafiknykterhetsbrott. Möjligheten härtill bör slopas genom att bestämmelserna i 22 § andra stycket upphävs fr. o. m. den 1 juli 1989.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *varning av körkortshavare i vissa fall*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag i propositionen och med bifall till motion 1988/89: T25 yrkande 2 beslutar att 22 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i körkorts-lagen (1977:477) skall ha följande såsom *reservanternas förslag* be-tecknade lydelse:

22 §

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas, skall körkortshavaren meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2–6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Har körkortshavaren avsevärt överskridit högsta tillåtna hastighet, får varning i stället för återkallelse meddelas endast om det föreligger synnerliga skäl.

Om körkortshavaren har brutit mot 4 § 2 mom. lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 6 kap. 2 § tredje stycket järnvägstrafiklagen (1985:192) men inte före färdens slut hade förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgick till 0,8 promille i hans blod eller 0,4 milligram per liter i hans utandningsluft, får varning meddelas honom i stället för återkallelse om omständigheterna är mildrande.

6. Inskränkning i vissa fall av befogenhet för polisen att omhänderta körkort (mom. 13)

Kenth Skårvik (fp), Görel Bohlin (m), Sten Andersson i Malmö (m), Hugo Bergdahl (fp) och Tom Heyman (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Kommunikationsministern anser" och slutar med "därmed avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det vore otillfredsställande att i alla fall av misstänkt "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" överlåta till polisen att bedöma dels skuldfrågan, dels huruvida det är sannolikt att körkortet kommer att återkallas. När det gäller grova hastighetsöverträdelser är, som motionärerna anför, skuldfrågan i de allra flesta fall klar och praxis avseende körkortsingripanden är entydig. De övriga överträdelserna vid vilka polisen skulle kunna besluta om omhändertagande är inte lika lättbedömda, vare sig i fråga om eventuell skuld eller "körkortsdomstols" reaktion. Polisens befogenhet att besluta om omhändertagande av körkort vid sannolika skäl för körkortsåterkallelse för "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel" bör därför begränsas till fall av hastighetsöverträdelser.

Vad utskottet sålunda anfört om inskränkning i vissa fall av befogenhet för polisen att omhänderta körkort bör riksdagen som sin mening ge regeringens till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

1988/89: TU20

13. beträffande *inskränkning i vissa fall av befogenhet för polisen att omhänderta körkort*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: T25 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Begäran av nytt förslag om befogenhet för polisman att omhänderta körkort (mom. 14)

Elving Andersson och Karin Starrin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag vari mera preciserat anges i vilka fall polisman skall få besluta om omhändertagande av körkort vid sannolika skäl för körkortsåterkallelse för "avsevärd överträdelse av någon från trafiksäkerhetssynpunkt väsentlig regel".

Vad utskottet sålunda anfört beträffande begäran av nytt förslag om befogenhet för polisman att omhänderta körkort bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *begäran av nytt förslag om befogenhet för polisman att omhänderta körkort*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89: T26 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Ändring i sekretesslagen (mom. 22)

Görel Bohlin, Sten Andersson i Malmö och Tom Heyman (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Inom hälso- och sjukvården" och på s. 27 slutar med "i lagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas invändning mot regeringens förslag när det gäller patientjournaler. För patientjournaler som har infördrats i körkorts- eller traktorkortsärenden bör sekretess gälla hela journalerna. Bestämmelser härom bör tas in i den nya paragrafen i sekretesslagen. Utskottet vill erinra om att närmare bestämmelser om vad patientjournal omfattar finns i patientjournalagen (1985: 562).

I övrigt har regeringens förslag inte föranlett någon erinran från utskottet sida. Detta bör antas med av utskottet förordad ändring.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *ändring i sekretesslagen*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag i propositionen och med bifall till motion 1988/89: T27 yrkande 4 beslutar att 7 kap. 31 § i det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

7 kap.

31 §

Sekretess gäller i ärende om prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller i ärende om prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort för uppgift om den *enskilde i patientjournal*.

Sekretess gäller eljest i ärende som avses i första stycket för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Särskilt yttrande

Förnyelse av körkort i vissa fall (mom. 7)

Görel Bohlin, Sten Andersson i Malmö och Tom Heyman (alla m) anför:

Även om gällande ordning med anmaningar till körkortsinnehavarna att förnya körkortet bör kunna hindra att det inträffar att körkortet blir ogiltiga kan det dock finnas situationer då så likväl inträffar utan att körkorts-havaren egentligen har nonchalerat anmaningarna. Körkortshavaren kan ha varit tvungen att i sitt arbete resa utomlands och vara där en tid eller han/hon kan ha intagits på sjukhus för längre tids vård. Vi förutsätter att TSV följer frågan mot bakgrund av nu nämnda aspekt på den.

1 Förslag till

Lag om ändring i körkortslagen (1977:477)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1977:477)¹
dels att 7, 12, 15, 22 och 23 §§ samt rubriken närmast före 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 6 a och 17 a §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Den som har ett gällande körkortstillstånd och har avlagt godkänt förarprov men vars körkort ännu inte lämnats ut får, utan hinder av kravet på körkort i 2 § första stycket, 4 § första stycket och 5 §, föra körkortspliktigt fordon som om körkortet hade lämnats ut.

Körkortstillstånd

Körkortstillstånd m. m.

7 §

Körkortstillstånd får meddelas endast den som med hänsyn till sina personliga och medicinska förhållanden kan anses lämplig som förare av körkortspliktigt fordon.

Vid prövningen av de personliga förhållandena skall särskilt beaktas sökanden är känd för nyktert levnadssätt och om det kan antagas, att han såsom förare av körkortspliktigt fordon kommer att respektera trafikreglerna och visa hänsyn, omdöme och ansvar i trafiken.

Vid prövningen av de medicinska förhållandena skall beaktas att sökanden har tillfredsställande trafiksyn med eller utan glasögon eller linser och tillräcklig hörsel förmåga med eller utan hörapparat för att föra fordon av det slag ansökan avser och att sökanden även i övrigt uppfyller de medicinska krav som bör ställas upp med hänsyn till trafiksäkerheten.

Den som söker eller innehar körkortstillstånd eller körkort är skyldig att underkasta sig läkarundersökning, blodprovstagning eller annan liknande undersökning, som behövs för den prövning som avses i andra och tredje styckena eller eljest i denna lag. Om begränsningar i skyldigheten, inbegripet den närmare inriktningen av sådana undersökningar, föreskriver regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

¹ Lagen omtryckt 1980:977.

12 §²

Sökanden skall vid tidpunkten för utlämnandet av körkort ha uppnått en ålder av

- 16 år för behörigheten A,
- 18 år för behörigheten B,
- 19 år för behörigheten C,
- 20 år för behörigheten D,
- 19 år för behörigheten E,
- 19 år för taxibehörighet.

Körkort med behörigheten C, D eller E eller med taxibehörighet får lämnas ut endast om sökanden har körkort med behörigheten B, såvida sökanden inte inom de tre senaste åren har haft körkort med den behörighet som söks.

Förarprov för behörigheten C, D eller E eller för taxibehörighet får avläggas endast om sökanden har körkort med behörigheten B, såvida sökanden inte inom de tre senaste åren har haft körkort med den behörighet som provet avser.

15 §³

Ett körkort gäller inte

1. innan det har lämnats ut,
2. medan det är återkallat,
3. medan det är omhändertaget,
4. om det har ersatts med ett annat körkort.

Ett körkort blir också ogiltigt, om det inte efter anmaning förnyas sedan tio år förflutit från körkortets utfärdande.

Den vars körkort är omhändertaget får föra fordon av det slag som körkortet berättigar honom till, om han har fått medgivande enligt 23 § andra stycket.

17 a §

Om en läkare vid undersökning av en körkortshavare finner att körkortshavaren av medicinska skäl är uppenbart olämplig att inneha körkort, skall läkaren anmäla det till den länsstyrelse som har meddelat körkortstillståndet. Innan någon anmälan görs skall läkaren underätta körkortshavaren. Anmälan behövs dock inte göras om det finns anledning anta att körkortshavaren kommer att följa läkarens anvisning att avstå från att föra körkortspliktigt fordon.

² Senaste lydelse 1985:431.

³ Senaste lydelse 1985:431

22 §⁴

I stället för att körkortet eller körkortstillståndet återkallas, skall körkortshavaren meddelas varning i sådana fall som avses i 16 § 2–6, om varningen av särskilda skäl kan anses vara en tillräcklig åtgärd. Har körkortshavaren avsevärt överskridit högsta tillåtna hastighet, får varning i stället för återkallelse meddelas endast om det föreligger synnerliga skäl.

Om körkortshavaren har brutit mot 4 § 2 mom. lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 6 kap. 2 § tredje stycket järnvägstrafiklagen (1985:192) men inte före färdens slut hade förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färden uppgick till 0,8 promille, får varning meddelas honom i stället för återkallelse om omständigheterna är mildrande.

Om körkortshavaren har brutit mot 4 § 2 mom. lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott eller 6 kap. 2 § tredje stycket järnvägstrafiklagen (1985:192) men inte före färdens slut hade förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgick till 0,8 promille i hans blod eller 0,4 milligram per liter i hans utandningsluft, får varning meddelas honom i stället för återkallelse om omständigheterna är mildrande.

23 §⁵

Om körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har gjort sig skyldig till grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom eller företett tydliga tecken på påverkan av starka drycker eller annat ämne, eller om han till följd av sjukdom, skada eller dylikt saknar förutsättningar att föra körkortspliktigt fordon på ett trafiksäkert sätt skall körkortet omhändertas.

Misstänks att körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har brutit mot 4 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, och hade han före färdens slut förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod kan antas ha uppgått till minst 0,5 promille under eller efter färden, skall körkortet omhändertas. Är det fråga om ett brott mot 4 § 2 mom. nämnda lag, men kan alkoholkoncentrationen inte antas ha uppgått till 0,8 promil-

Ett körkort skall omhändertas

1. om körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn har företett tydliga tecken på påverkan av starka drycker eller annat ämne,

2. om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas enligt 16 § 1 eller 4,

3. om till följd av sjukdom, skada eller dylikt körkortshavaren saknar förutsättningar att föra körkortspliktigt fordon på ett trafiksäkert sätt, eller

4. om körkortet är återkallat.

Att ett körkort inte gäller när det är omhändertaget framgår av 15 §. Om ett körkort skall omhändertas på grund av brott som avses i 16 § 4, får dock körkortshavaren medges att trots omhändertagandet föra fordon av det slag som körkortet berättigar honom till. Ett sådant medgivande skall avse en tid av tre dagar och får lämnas om det kan ske utan fara för trafiksäkerheten.

Misstänks att körkortshavaren

⁴ Senaste lydelse 1986:373.

⁵ Senaste lydelse 1986:373.

Nuvarande lydelse

le. skall körkortet inte omhändertas om omständigheterna vid brottet kan anses mildrande.

Misstänks att körkortshavaren vid förande av ett maskindrivet spårfordon på järnväg eller tunnelbana har brutit mot 6 kap. 2 § järnvägstrafiklagen (1985:192), gäller bestämmelserna i *andra stycket* i tillämpliga delar.

Föreslagen lydelse

vid förande av ett maskindrivet spårfordon på järnväg eller tunnelbana har brutit mot 6 kap. 2 § järnvägstrafiklagen (1985:192), gäller bestämmelserna i *första stycket 2* i tillämpliga delar.

1988/89: TU20
Bilaga 1

Denna lag träder i kraft, i fråga om 6 a och 12 §§ den 1 januari 1990, och i övrigt den 1 juli 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,

2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt samt vid sådant förhör i ärende enligt utlänningslagen (1980:376) som begärts med stöd av 57 § samma lag,

3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,

4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort eller om vägran tills vidare att godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,

5. vid beslut enligt luftfartslagen (1957:297) om försättande ur kraft av ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,

6. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,

2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt samt vid sådant förhör i ärende enligt utlänningslagen (1980:376) som begärts med stöd av 57 § samma lag,

3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,

4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort eller om vägran tills vidare att godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas *eller när omhändertagande beslutats enligt 23 § körkortslagen (1977:477)*,

5. vid beslut enligt luftfartslagen (1957:297) om försättande ur kraft av ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,

6. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt, är länsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande av

1. mål om utdömande av vite,

2. mål enligt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 1988:1481.

granskning och om befrielse från skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt taxeringslagen (1956:623),

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga och 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,

4. mål enligt uppbörds- och folkbokföringsförfattningarna med undantag av mål om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt och mål enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,

5. mål om uppdelning av taxeringsvärde enligt 20 kap. 15 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152),

6. mål som avser ändring av taxerad inkomst med högst 5 000 kr.,

7. mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i vilket beslutet överensstämmer med parternas samstämmiga mening,

8. mål om rättshjälp genom offentligt biträde i ett ärende hos en annan myndighet,

9. mål enligt körkortslagen (1977:477), om beslutet innebär att något körkortsingripande inte skall ske eller att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort skall återkallas eller att ett utländskt körkort inte skall godkännas,

10. mål enligt luftfartslagen, om beslutet innebär att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis skall återkallas,

11. mål i vilket saken är uppenbar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.

Härigenom föreskrivs att 7 a § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §¹

Utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonal skyldig att lämna ut

Utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonal skyldig att lämna ut

1. uppgift om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning, om uppgiften för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller folkbokföringsmyndighet,

1. uppgift om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning, om uppgiften för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller folkbokföringsmyndighet,

2. uppgift som behövs för en rättsmedicinsk undersökning,

2. uppgift som behövs för en rättsmedicinsk undersökning,

3. uppgift som socialstyrelsens råd för vissa rättsliga sociala och medicinska frågor behöver för sin verksamhet,

3. uppgift som socialstyrelsens råd för vissa rättsliga sociala och medicinska frågor behöver för sin verksamhet,

4. uppgift om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om avskiljande av denne från högskoleutbildning.

4. uppgift om en studerande som behövs för prövning av ett ärende om avskiljande av denne från högskoleutbildning,

5. uppgift som trafiksäkerhetsverket behöver för prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Senaste lydelse 1987:1163.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100)¹ skall införas en ny paragraf, 7 kap. 31 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

31 §

Sekretess gäller i ärende om prövning av någons lämplighet att ha körkort eller traktorkort för uppgift om den enskildes hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

Förslag till

Lag om ändring i körkortslagen (1977:477)

Härigenom föreskrivs att 31 § körkortslagen (1977:477)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §

Bestämmelserna i 15 § första stycket, 16 och 18–26 §§ gäller i tillämpliga delar i fråga om traktorkort.

Bestämmelserna i 15 § första och tredje styckena, 16 och 18–26 §§ gäller i tillämpliga delar i fråga om traktorkort.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

¹ Lagen omtryckt 1980: 977.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1989:000) om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Häriigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,

2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt,

3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,

4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort eller om vägran att tills vidare godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,

4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort eller om vägran att tills vidare godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas *eller när omhändertagande beslutas enligt 23 § körkortslagen (1977:477).*

5. vid beslut enligt luftfartslagen (1957:297) om försättande ur kraft av ett certifikat, elevtillstånd eller behörighetsbevis, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,

6. vid annat beslut som inte innebär slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttent rätt, är länsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande av

1. mål om utdömande av vite,

2. mål enligt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt taxeringslagen (1956:623),

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga och 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall samt mål om tillfälligt omhändertagande enligt 37 § smittskyddslagen (1988:1472),

4. mål enligt uppbörds- och folkbokföringsförfattningarna med undantag av mål om arbetsgivaransvarighet för arbetstagares skatt och mål enligt lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Nuvarande lydelse enligt 1988:1481 med beaktande av senare beslutad lydelse (1988/89:SoU25; rskr. 227) och i prop. 1988/89:86 föreslagen lydelse.

5. mål om uppdelning av taxeringsvärde enligt 20 kap. 15 § fastighetstaxeringslagen (1979:1152),

6. mål som avser ändring av taxerad inkomst med högst 5 000 kr.,

7. mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i vilket beslutet överensstämmer med parternas samstämmiga mening,

8. mål om rättshjälp genom offentligt biträde i ett ärende hos en annan myndighet,

9. mål enligt körkortslagen (1977:477), om beslutet innebär att något körkortsingripande inte skall ske eller att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort skall återkallas eller att ett utländskt körkort inte skall godkännas,

10. mål enligt luftfartslagen, om beslutet innebär att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett certifikat, clevtillstånd eller behörighetsbevis skall återkallas,

11. mål i vilket saken är uppenbar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

<i>Sammanfattning</i>	1
<i>Propositionen</i>	2
<i>Motionerna</i>	2
Motioner väckta med anledning av proposition 1988/89: 134	2
Motioner framlagda under den allmänna motionstiden 1989	3
<i>Bakgrund</i>	4
Allmänt om körkortsingripanden, m. m.	4
Återkallelse av körkortet och varning av körkortshavaren	4
Omhändertagande av körkortet	6
Ingripanden beträffande traktorkort	6
Underlag för propositionen, m. m.	6
<i>Utskottet</i>	7
1 Propositionens förslag i huvudsak, m. m.	7
2 Frågor om ändring i körkortslagen, m. m.	8
2.1 Förarbehörighet	8
2.2 Villkor för körkortstillstånd/körkort	9
2.3 Körkortsålder m. m. (12 §)	12
2.4 Förarprov för körkort	13
2.5 Körkortets giltighet m. m.	15
2.6 Villkorlig återkallelse av körkort i vissa fall	17
2.7 Läkares anmälningsskyldighet beträffande medicinskt olämpliga körkortshavare (17 a §)	18
2.8 Spärrtid m. m.	18
2.9 Varning av körkortshavare i vissa fall (22 §)	20
2.10 Omhändertagande av körkort (23 §), m. m.	20
2.11 Forum för prövning av mål om återkallelse av körkort m. m. .	23
2.12 Vidareutbildning av äldre bilförare	23
2.13 Propositionsförslagen i övrigt om ändring i körkortslagen ...	24
2.14 Propositionsförslagets tillämplighet på traktorkort och traktorkortshavare m. m.	24
3 Förslag beträffande förordningen om godkännande och utbyte av utländska körkort	25
4 Övriga förslag till lagändringar, m. m.	25
4.1 Förslag till lag om ändring i lagen om allmänna förvaltningsdomstolar	25
4.2 Förslag till lag om ändring i lagen om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.	26
4.3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen	26
5 Hemställan	27
<i>Reservationer</i>	29
<i>Särskilt yttrande</i>	34
<i>Bilagor</i>	35
1. Propositionens lagförslag	35
2. Av utskottet framlagt Förslag till Lag om ändring i körkortslagen (1977: 477)	43
3. Av utskottet framlagt Förslag till lag om ändring i lagen (1989: 000) om ändring i lagen (1989: 000) om ändring i lagen (1971: 289) om allmänna förvaltningsdomstolar	44